

Asia: VN/32728/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Paikallisvoima ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi (VN/32728/2022)

Paikallisvoima ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikossa mainitusta hallituksen esityksen luonnoksesta.

Esityksen taustalla olevien EU:n hätäasetuksen ja hallituksen syksyn 2022 talousarvioneuvotteluissa sovittujen korkeisiin energiahintoihin liittyvien toimenpiteiden tavoitteena on tukea kansalaisia keskellä poikkeuksellista energiakriisiä. Tämä tavoite on tärkeä ja kannatettava, mutta valitettavasti esitetyn kaltainen lisävero ei tätä tavoitetta lainkaan tue.

Suomen teollisuus ja kuluttajat ovat vuosikymmeniä nauttineet hyvin edullisista sähkön hinnoista, mutta alhaisen hintatason vuoksi kannusteet investoida uuteen sähköntuotantoon ovat olleet heikot. Nyt, kun hintataso on noussut ja vihreän siirtymän kannalta tärkeät investointikannustimet ovat parantuneet, ehdotetaan sähköyhtiöiden verotukseen hyvin poikkeuksellista kiristystä ja luodaan suurta epävarmuutta alan investointisuunnitelmiin. Suomen sähköjärjestelmän erityinen haaste on joustavan, sääriippumattoman tuotantokapasiteetin vaje, eikä esitetty lisävero tule tätä haastetta helpottamaan. Suomen sähkömarkkina on myös käytännössä yhteinen muiden pohjoismaiden kanssa, jolloin esitetyn kaltainen lisävero heikentäisi Suomen energiayhtiöiden ja sitä kautta koko maan kilpailukykyä ja ohjaisi energiainvestointeja naapurimaihin, jotka eivät tietojemme mukaan ole toteuttamassa tuottokattoa tai lisäveroa yhtä nopeasti tai samalla ankaruudella kuin hallituksen ehdotuksessa.

Lisäksi on mielestämme syytä huomata, että valtaosa Suomen sähköntuotannosta on kuntien omistamaa, jolloin sähköntuotannon verotuksen kiristäminen on rahansiirtoa julkisesta taskusta toiseen eli kunnilta valtiolle. Kuluttajien sähkölaskuihin esitetty lisävero ei tulisi vaikuttamaan, kuten hallituksen esitysluonnoksessakin todetaan. Tässä mielessä esitysluonnos ei nähdäksemme ole EU-asetuksen hengen mukainen, ellei sitten jollakin toistaiseksi tuntemattomalla mekanismilla varmisteta, että lisäveron kautta kerätyt varat ohjattaisiin loppuasiakkaille.

EU-asetuksen tavoitteena on ylisuurien voittojen (180€/MWh) verottaminen, mutta perusteluistaan huolimatta hallituksen esitysluonnos ei edes yritä kohdentua näin, vaan lisäveron piiriin kuuluisivat kaikki varsin vaatimatontakin tulosta tekevät sähkön tuottajat ja myyjät.

Suomen kantaa EU:n asetusehdotukseen valmisteltaessa eduskunnan Talousvaliokunta totesi lausunnossaan (TaVL 36/2022vp) tuottokattoon liittyen: ”mikäli järjestely otettaisiin käyttöön, se tulee toteuttaa tavalla, joka kohtelee yrityksiä tasapuolisesti ja ottaa huomioon esimerkiksi Mankala-periaatteella toimivat yhtiöt ja johdannaisopimusten merkityksen, sekä yhtiöt, jotka jo nyt tasaavat hintoja tuotollaan.”

Paikallisvoiman 55 jäsenyhtiöistä merkittävä osa on vuoden 2022 aikana vapaaehtoisesti käyttänyt sähköntuotannosta saamiaan tuottoja kompensoimaan huomattavasti markkinahintoja edullisempia sähkön asiakashintojaan. Osa yhtiöistä on hyödyntänyt tuottoja tilikauden aikana, osa taas tulee tekemään vuonna 2022 merkittäviä tappioita, mitkä on suunniteltu kompensoitavan vuoden 2023 tuotoilla. Tuotannon voitot ovat myös auttaneet osaa yhtiöistä selviämään asiakasvastuistaan, koska monilla yhtiöillä on määräaikaaisia, vielä pitkään voimassa olevia ja huomattavasti markkinahintoja edullisempia sähkösovimuksia asiakkaidensa kanssa.

Edellä todetun vuoksi pidämme tervetulleena, että mikäli esitetyn kaltainen lisävero säädettäisiin, sen pohjana olisi sähkön tuotannon ja myynnin nettotulos, jolloin asiakashintojen tasaaminen tuotannon tuotoilla tulisi huomioiduksi. Yhtiöiden tasapuolisen kohtelun vuoksi olisi kuitenkin erittäin tärkeää, että myös sähköntuottajien omistussuusia vastaavat voitot tai tappiot niiden omistamissa erillisissä sähkön vähittäismyyntiyhtiöissä huomioitaisiin verotettavan nettotuloksen laskennassa.

Pidämme valitettavana sitä, että vuoden 2022 tappioita ei esityksen mukaan voisi vähentää verotettavasta tuloksesta. Tämä rankaisisi niitä yhtiöitä, jotka ovat vuoden 2022 aikana myyneet sähköä asiakkaille alle markkinahintojen, ja toimiessaan näin EU-asetuksen hengen mukaisesti tulevat tekemään tappiota päättyvänä vuonna.

Kun esityksellä sen perusteluiden mukaan tavoitellaan ylisuurien voittojen verottamista, on esitetty viiden prosentin tuottoraja aivan liian matala ottaen huomioon nykyisen korkotason, inflaation ja yhtiöiden kohtaamat markkinariskit. Energiaviraston syyskuussa teettämän asiantuntijaselvityksen mukaan kohtuullinen tuottotaso sähkön jakeluverkkotoiminnassa vuonna 2022 olisi 6,1 prosenttia (vaihteluväli 5,2% – 7,0%). Jakeluverkkotoiminta on voimakkaasti säänneltyä, matalariskistä monopolitoimintaa. Sen sijaan sähkön tuotannossa ja myynnissä on kyse voimakkaasti kilpaillusta liiketoiminnasta, jossa riskit ovat aivan eri suuruusluokassa. Tällöin yli 5% tuottojen katsominen ylisuuriksi on mielestämme kohtuutonta, ja tarkoittaisi pari prosenttia korkotason ylittävien tuottojen verottamista 53 prosentilla, mikä ei voi olla vaikuttamatta investointisuunnitelmiin. Lisäveron kynnyksenä olevan tuottorajan tulisi olla vähintään 15% + markkinakorko, jotta voitaisiin puhua hyvästä pääoman tuotoista, ”ylisuurille” tuotoille tätäkin korkeampi.

Nähdäksemme myöskään malli, jossa verotettavien voittojen laskenta perustuu vain yhden vuoden oman pääoman määrään, ei ole tasapuolinen yhtiöitä kohtaan, ja voi helposti johtaa siihen, että yhtiöt alkavat järjestellä pääomarakennettaan optimaaliseksi. Laskennan pohjana tulisi ehdottomasti olla yhtiön koko liiketoimintaan sidottu pääoma sisältäen myös vieraan pääoman.

Yhteisen sähkömarkkinan vuoksi Suomen tulisi toteuttaa EU-asetuksen toimeenpano kaikilta osin koordinoidusti erityisesti Ruotsin, ja mielellään myös muiden pohjoismaiden kanssa. Verotuksen raju kiristäminen vain Suomessa ohjaisi investointeja Ruotsiin.

Hallituksen esityksessä luonnosteltu lisävero on ehdotettu määräaikaiseksi, mikä on hyvä, mutta aiheuttaa silti suurta epävarmuutta yhtiöissä. Kun yhtiöiden luottamus veron pysymiseen määräaikaisena on heikko, tämä epävarmuus tulee todennäköisesti hidastamaan kipeästi kaivattuja puhtaan sähköntuotannon investointeja ainakin niin kauan kuin vero on voimassa.

Kunnioittaen,

Toivo Hurme

Paikallisvoima ry

Toiminnanjohtaja

Hurme Toivo
Paikallisvoima ry